

L'ensenyament de la medicina al Txad

Mario Ubach

Misión y Desarrollo para Goundi. Barcelona.

Introducció

Es diu que, en la vida, quan es tanquen unes portes, se n'obren d'altres. Així ha estat el meu cas ja que quan, per causes que no vénen el cas esmentar, vaig deixar l'activitat com a cap de servei de cirurgia en l'antic Hospital de Mataró, vaig poder reiniciar una activitat que ja havia desenvolupat 30 anys abans però que per circumstàncies no havia pogut continuar i que em quedava pendent d'execució: contribuir activament i ajudar la gent necessitada de l'anomenat "tercer món" (Figura 1).

Vagi per endavant l'admiració pels companys que de manera altruista i desinteressada davant de situacions més precàries que les actuals van obrir els camins que han fet possible la continuació de la tasca que ells iniciaren temps enrere.

Un record especial d'estimació a la figura del Dr. Salvador Cortadellas, fundador de Medicus Mundi, a qui vaig tenir el plaer de conèixer en els darrers anys de la seva vida i amb qui vaig poder compartir les seves dilatades experiències adquirides a l'Àfrica, concretament al Camerun i al Txad.

La medicina al segle XXI

Els que vivim a Occident, pertanyem a una societat rica i desenvolupada que comprèn tan sols el 10% de tot el món. Dit d'una manera més crua, mentre a nosaltres ens sobra, fins i tot per permetre'ns el luxe de rebutjar aliments, el 90% que resta passa fam.

A més, en el decurs dels darrers anys s'ha produït un fenomen paradoxal: l'evolució tecnològica d'occident ha donat lloc a un creixement científic i econòmic molt important, però aquest creixement, traduït en paràmetres

FIGURA 1. El Dr. Ubach donant classe

econòmics, ha portat com a conseqüència un increment de les diferències existents entre el nostre món i els països del sud, que provoquen un increment del seu deute extern. Segons un estudi d'Intermón, més de 18 països i 460 milions de persones es troben avui en pitjors condicions que les que tenien fa 15 anys. En un planeta en el qual sobren els recursos, 850 milions de persones es veuen atrapades per la desnutrició i la misèria econòmica. La mortalitat infantil és encara al voltant del 50%, la pobresa segueix essent habitual i la mort per inanició i per les malalties endèmiques es pot considerar desgraciadament rutinària (5 milions de nens moren cada any per malària a l'Àfrica subsahariana).

Això passa en uns països en els quals està en joc la seva supervivència, en un ambient on dia a dia la qualitat de la vida es deteriora inexorablement i la societat es debilita per la gran corrupció a tots els nivells. L'educació baixa de nivell per la nul·la inversió en ensenyament i la precària salut de la població és amenaçada no tan sols per endèmies, parasitosis, sida, etc., sinó també per la manca de personal qualificat i de l'adequat tractament mèdic i farmacològic.

A nivell universitari, aquesta situació queda traduïda en una formació molt deficitària, sobretot degut a la man-

Correspondència: Dr. Mario Ubach Servet
Misión y Desarrollo para Goundi
c/ Roger de Llúria, 13
08010 Barcelona
Mòbil 607 23 64 97
Adreça electrònica: mubach@terra.com

FIGURA 2. Facultat de Medicina

cança de professorat i a l'absència de programes de recerca. Per tant, és fàcil deduir les conseqüències: dèficit de llicenciats i la seva escassa qualificació. La majoria dels pocs estudiants de medicina que han pogut finançar-se els estudis a Europa no torna o bé, si ho fa, escull l'opció més rentable, l'administració pública, tot deixant els hospitals en mans de metges estrangers.

Jo he tingut la sort de pertànyer a un col·lectiu de metges fets "a l'antiga", format des de l'època d'estudiant i com intern en el si d'especialitats quirúrgiques. Aquesta formació, de segur incompleta, m'ha servit de molt en els darrers 15 anys, en els quals he hagut que fer front a la pluripatologia quirúrgica que un cirurgià general ha d'afrontar tot sol en aquells indrets situats al mig de l'Àfrica. Allí, fins fa pocs anys, era relativament fàcil trobar metges europeus formats en les branques troncal, alguns d'ells ja jubilats en els països d'origen que, d'una manera activa, es feien càrrec de dinamitzar els pocs hospitals existents en una franja del nostre món, l'anomenat "cinturó de la fam". Avui dia, cada cop som menys els qui encara podem anar-hi ja que el nivell creixent d'especialització i tecnologia a que són sotmeses les noves promocions arreu d'Europa amb els programes MIR fa difícil el recanvi en un sistema sanitari que funciona a precari, però que és el que l'Àfrica necessita. Així, sovint, es pot trobar llocs en els quals, damunt del plànol, existeix un hospital però potser, en ells, no hi trobarem cap metge.

Un projecte pilot posat en marxa al Txad fa 4 anys, per iniciativa privada, pot variar positivament els esdeveniments: la construcció d'un nou hospital i una nova Facultat de Medicina privada finançada, assessorada i dirigida per professionals europeus voluntaris. L'objectiu és preparar adequadament i en el mínim temps possible metges autòctons qualificats per cobrir les necessitats més imperioses. Un cop obtinguda la llicenciatura, aquests professionals ja tenen signat un compromís pel qual es

FIGURA 3. Hospital *Le Bon Samaritain* acabat de construir

comprometen a treballar durant 10 anys per l'associació local (ATCP) que els ha proporcionat les beques d'estudi, tot retornant a l'associació el 10% anual del cost de llur formació, que servirà per finançar noves promocions.

Fa quatre anys, 24 estudiants prèviament seleccionats (21 nois i 3 noies) iniciaren aquesta "aventura" i, en un règim d'internat finançat per beques obtingudes a Barcelona, començaren les classes teòriques, no tan sols de medicina sinó també de química, llengua anglesa i informàtica (Figura 2). Avui, aquesta promoció ja fa classes pràctiques en el nou hospital *Le Bon Samaritain* (Figura 3), que es va inaugurar tot just fa uns mesos. Aquest any, han iniciat la segona promoció 40 alumnes, 27 nois i 13 noies, també amb beques obtingudes de famílies i societats de les illes Balears, el País Basc i Catalunya.

Professionals de la medicina italians, francesos, espanyols i suïssos, en actiu i jubilats, en un constant anar i venir, imparteixen avui les classes i, a la vegada, assessoren els metges residents i estudiants del nou hospital. Amb aquest moviment, esperem que dintre de 10 anys el país pugui comptar amb 64 nous metges autòctons amb formació mèdica feta a mida per a ells.

Es tracta d'un projecte ambiciós a mig termini, que respon a les necessitats urgents i vitals que hem comentat, conscients del compromís adquirit ja que de l'èxit en depèn la salut de tants i tants ciutadans que podran ser atesos i acollits amb competència científica i solidaritat inspirada per valors superiors a l'interès o l'èxit personal.

INSTITUCIONS DE REFERÈNCIA

1. Organització Mundial de la Salut (OMS). Disponible a: <http://www.who.int/es/>. Accés l'11 de desembre de 2008.
2. Intermón Oxfam. Disponible a: <http://www.intermonoxfam.org>. Accés l'11 de desembre de 2008.
3. Misión y Desarrollo para Goundi. Disponible a: <http://www.misionydesarrolloparagoundi.com/>. Accés l'11 de desembre de 2008.